

Sygn. akt V ACa 380/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Kurzeja
Sędziowie:	SA Olga Gornowicz-Owczarek SO del. Aleksandra Janas (spr.)
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2014r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w G.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 11 marca 2014r., sygn. akt V GC 150/13

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala,

- w punkcie 3 w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych tytułem kosztów procesu;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 599 (pięćset dziewięćdziesiąt dziewięć) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt V ACa 380/14

UZASADNIENIE

W dniu 20 września 2012r. powódka (...) Spółka Akcyjna w G. wystąpiła do Sądu Okręgowego w Gdańsku z pozwem, w którym domagała się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. kwoty 136.457,16zł

z ustawowymi odsetkami od kwoty 49.173,81zł od 1 maja 2012r., a od kwoty 87.283,34zł od 29 lutego 2012r., wniosła nadto o zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając żądanie podała, że jako podwykonawca (...) Spółki Akcyjnej w T. na podstawie umowy z dnia 14 kwietnia 2011r. ((...)) Nr(...) wykonała prace w ramach inwestycji „Budowa nowych obiektów, rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania części obiektów (...) Sp. z o.o.”. Zakończenie robót miało nastąpić do dnia 17 czerwca 2011r., a przewidziane wynagrodzenie powódki wyniosło 2.579.637,19zł netto. Została ona przy tym zobligowana do wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy w wysokości 128.981,86zł, w połowie w gotówce, a w pozostałej części w formie gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej. Połowa wpłaconej kwoty miała być zwrócona w ciągu 30 dni po ostatecznym odbiorze inwestycji, a druga połowa – w ciągu 30 dni po upływie okresu rękojmi i gwarancji jakości. W dniach 6 września 2011r. i 18 stycznia 2012r. powódka podpisała z (...) Spółką Akcyjną w T. dwa aneksy do tej umowy, na podstawie których powierzono jej wykonanie dalszych prac, a umówione wynagrodzenie wynosiło odpowiednio 748.787zł i 171.200zł. Pismem z dnia 13 kwietnia 2011r., doręczonym pozwanej w dniu 16 kwietnia 2011r., Spółka (...) poinformowała pozwaną w trybie art.647⁽¹⁾k.c. o fakcie zlecenia powykonawania robót związanych z realizowaną inwestycją. Powódka podała też, że Spółka (...) nie uregulowała w pełni należności wynikającej z ostatniej wystawionej jej faktury VAT i z tego tytułu do zapłaty pozostaje jeszcze kwota 49.173,81zł, a nadto z uwagi na dokonanie w dniu 26 stycznia 2012r. odbioru ostatecznego inwestycji po stronie powódki powstało prawo żądania zwrotu połowy zabezpieczenia. Mimo wezwania do zapłaty Spółka (...) nie uregulowała tej kwoty. W tych okolicznościach powódka domaga się zapłaty od pozwanej, która jako inwestor nie wniosła żadnych zastrzeżeń co do osoby podwykonawcy, jak też nie sprzeciwiła się powierzeniu mu realizacji praw związanych z inwestycją. Niezależnie od tego pozwana uznała swoją odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia należnego powódce przesyłając jej podpisany przez członka zarządu projekt porozumienia w tej sprawie, którego jednak powódka nie zaakceptowała z uwagi na zawartą w nim nieprawdziwą klauzulę o braku odpowiedzialności pozwanej na mocy art.647⁽¹⁾k.c. Mimo wezwania do zapłaty pozwana nie uiściła żądanych kwot, natomiast spółka (...) znajduje się aktualnie w opadłości likwidacyjnej i zaspokojenie przez nią roszczeń powódki nie jest możliwe.

W dniu 20 października 2012r. powódka ograniczyła powództwo do kwoty 12.785,29zł, której domagała się z ustawowymi odsetkami od dnia ograniczenia powództwa podając, że w dniu 10 października pozwana uiściła na jej rzecz kwotę 133.486,24zł, zarachowaną częściowo na odsetki, a pozostałej części na należność główną. Postanowieniem z dnia 20 lutego 2013r. postępowanie w zakresie tej kwoty umorzono, a następnie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sąd Okręgowy w Gdańsku nakazał pozwanej aby zapłaciła powodowi kwotę 12.785,29zł wraz z ustawowymi odsetkami od 11 października 2012r. oraz kosztami procesu.

W sprzeciwie od tego nakazu pozwana domagała się oddalenia powództwa zarzucając, brak podstawy prawnej do ustalenia swej odpowiedzialności za zapłatę należnego powódce wynagrodzenia w oparciu o art.647¹ k.c. oraz brak podstaw do zaliczenia kwoty 9.814,37zł na poczet odsetek ponieważ kwota 133.486,24zł została w całości uiszczona na poczet należności głównej, co wskazano w tytule przelewu, korespondującym z projektem przedstawionego porozumienia. Pozwana argumentowała, że żaden z aneksów do umowy nie został jej przedstawiony, a ujęte w nich prace wykraczają poza zakres objęty pierwotną umową. Niezależnie od tego pozwana podniosła zarzut niewłaściwości miejscowej, w konsekwencji czego postanowieniem z dnia 9 lipca 2013r. Sąd Okręgowy w Gdańsku stwierdził swoją niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2014r. tamtejszy Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.970,91zł z ustawowymi odsetkami od 18 września 2012r., oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach procesu, zasądzając z tego tytułu od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.931zł. Sąd ustalił, że pozwana i (...)Spółka Akcyjna w T. w dniu 30 sierpnia 2010r. zawały umowę o generalne wykonawstwo robót budowlanych. W dniu 14 kwietnia 2011r. w oparciu o zlecenie z 27 stycznia 2011r. Spółka (...) zawarła z powódką umowę ((...)) Nr (...), a zakres określonych w niej prac był tożsamy ze zleceniem. Strony tej umowy ustaliły, że zakończenie robót nastąpi do 17 czerwca 2011r., a przewidziane wynagrodzenie wyniosło 2.579.637,19zł netto. Powódka została też zobligowana do wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy w wysokości 128.981,86zł, w połowie w gotówce, a w pozostałej części w formie gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej. Połowa wpłaconej kwoty miała być zwrócona w ciągu 30 dni po ostatecznym odbiorze inwestycji, a druga połowa – w ciągu 30 dni po upływie okresu rękojmi i gwarancji jakości. Sąd

Okręgowy ustalił nadto, że powódka i Spółka (...) zawarły dwa aneksy (w dniach 6 września 2011r. i 18 stycznia 2012r.), które obejmowały dodatkowe prace, a przewidziane tymi aneksami wynagrodzenie wyniosło odpowiednio 748.787zł i 171.200zł. Sąd Okręgowy ustalił też, że Spółka (...) nie zapłaciła powódce całości umówionego wynagrodzenia, a pozostała do zapłaty kwota, wynikająca z ostatniej z wystawionych faktur VAT wynosi 49.173,81zł. Termin jej zapłaty przypadał na 8 marca 2012r. i został przez powódkę przedłużony do 30 kwietnia 2012r. Jednocześnie z uwagi na dokonanie w dniu 26 stycznia 2012r. przez (...) i pozwaną odbioru ostatecznego inwestycji, powódka zwróciła się do (...) o zwrot połowy kwoty uiszczonej tytułem zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Wezwanie to okazało się bezskuteczne. Okoliczności powyższe nie były przedmiotem sporu, podobnie jak i fakt, że pozwana została poinformowana o treści umowy zawartej przez strony i nie składała żadnych zastrzeżeń co do osoby podwykonawcy i nie sprzeciwiła się powierzenia mu realizacji prac związanych z realizacją inwestycji. Uznała także pozwana swoją odpowiedzialność za zapłatę należnego powódce wynagrodzenia przesyłając jej projekt porozumienia, w którym zobowiązał się do zapłaty kwoty 134.244,29zł. Porozumienie to nie zostało podpisane przez powódkę z uwagi na wskazanie, że nie została ona zaakceptowana jako podwykonawca. W dniu 10 października 2013r. pozwana zapłaciła powódce kwotę 133.486,24zł, w tytule przelewu wskazując, że zapłata następuje zgodnie z zawartym porozumieniem. W sprawie ustalono też, że Spółka (...) obecnie znajduje się w stanie upadłości likwidacyjnej.

W oparciu o powyższe okoliczności Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo jest częściowo zasadne. Podkreślił, że istota sporu sprowadzała się do oceny czy powódka jako podwykonawca została zgłoszona inwestorowi, to jest pozwanej, zgodnie z art.674⁽¹⁾k.c., a nadto jakie znaczenie ma projekt porozumienia, na podstawie którego pozwana zobowiązała się do zapłaty kwoty 134.244,29zł. W ocenie Sądu Okręgowego powódka wykazała, że pozwana w odpowiedzi na pismo Spółki (...) z 13 kwietnia 2011r. informujące o powierzeniu podwykonawstwa powódce nie wniosła żadnych zastrzeżeń, wobec czego na mocy powołanego przepisu ponosi solidarną odpowiedzialność za zapłatę należnego jej wynagrodzenia. Stwierdził także Sąd Okręgowy, że przesyłając powódce podpisany przez członka zarządu projekt porozumienia uznała swoją odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia do kwoty 134.244,29zł. Uznanie to miało charakter dorozumiany ponieważ porozumienie nie zostało zaakceptowane przez powódkę, a tym samym przewidziany w nim sposób zarachowania dokonanej wpłaty nie był dla powódki wiążący. Jednocześnie Sąd stwierdził, że wobec tak dokonanego uznania bez znaczenia było, że aneksy do umowy zawartej przez powódkę i (...) nie zostały pozwanej przedstawione do akceptacji. Odnosząc się natomiast do sposobu zarachowania kwoty wpłaconej przez pozwaną na rzecz powódki Sąd stwierdził, że umowne terminy zapłaty wynikające z faktur obowiązywały pomiędzy powódką i spółką (...), a stan wymagalności tego roszczenia wobec pozwanej powstał dopiero po doręczeniu jej przesądowego wezwania do zapłaty. Z tej przyczyny powództwo okazało się zasadne co do kwoty 2.970,91zł, a w pozostałej części zostało oddalone po myśli art.647⁽¹⁾k.c. Orzeczenie o kosztach procesu zapadło na podstawie art.100 k.p.c. przy zastosowaniu zasady stosunkowego ich rozliczenia.

W apelacji od opisanego wyroku pozwana zarzuciła niewłaściwą wykładnię art.647¹k.c. poprzez przyjęcie, że jako inwestor wyraziła zgodę na realizację prac i warunki aneksów do umowy łączącej powódkę z generalnym wykonawcą robót budowlanych pomimo braku jakichkolwiek dowodów potwierdzających, że powódka została zgłoszona jako podwykonawca robót objętych aneksami do umowy i że pozwana wyraziła w jakikolwiek sposób zgodę na treść tych aneksów, a nadto wadliwą wykładnię przepisów dotyczących oświadczeń woli przez przyjęcie, że przesłanie podpisanego przez pozwaną projektu porozumienia i że zapłata kwoty 133.486,24zł stanowi dorozumiane uznanie roszczenia powódki. W oparciu o powyższe zarzuty pozwana domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na swą rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja musi odnieść skutek.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, jednak wywiedzione z nich wnioski nie są trafne. Uzupełniając poczynione ustalenia jedynie w ten sposób, iż proponując powódce, jak i pozostałym podwykonawcom zawarcie

porozumienia co do zapłaty pozostałej części wynagrodzenia należnego im od spółki (...) pozwana działała w zamiarze zapewnienia sobie możliwości korzystania z roszczeń z tytułu gwarancji, których realizacja wobec spółki (...) nie była możliwa z uwagi na postawienie jej w stan upadłości (dowód: zeznania świadka Ł. D. na rozprawie dniu 26 lutego 2014r., 0:17:50) Sąd Apelacyjny akceptuje powyższe ustalenia i czyni je własnymi. Dla ścisłości trzeba też wskazać, że – odmiennie niż zarzuca apelacja – Sąd Okręgowy nie ustalił, że pozwana jako inwestor wyraziła zgodę na realizację prac i warunki aneksów do umowy łączącej powódkę z generalnym wykonawcą robót budowlanych lecz stwierdził, że wobec późniejszego uznania długu brak takiej zgody pozostaje bez znaczenia.

Prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, iż istotą sprawy jest ocena czy pozwana ponosi odpowiedzialność wobec powódki w oparciu o art.647¹ k.c. i jakie znaczenie należy nadać projektowi porozumienia, które nie zostało zaakceptowane przez powódkę. Aby ocenić zasadność zarzutów apelacji trzeba mieć na uwadze, że na dochodzoną pierwotnie kwotę składała się pozostała do zapłaty część wynagrodzenia należnego na podstawie aneksu nr (...) (49.173,81zł) oraz połowa wpłaconego przez powódkę zabezpieczenia należytego wykonania umowy (87.283,34zł).

Jeśli idzie o pierwszą kwestię – w świetle zgromadzonych dowodów, w tym zeznań świadka Ł. D., nie budzi wątpliwości, że pozwana została zawiadomiona o zawarciu przez generalnego wykonawcę, to jest spółkę (...), umowy o roboty budowlane z powódką, bez wątplenia także nie złożyła żadnego sprzeciwu ani zastrzeżenia wobec osoby podwykonawcy. Choć nie sposób odmówić racji pozwanej gdy twierdzi, że zgłoszenie umowy z 14 kwietnia 2011r. zawartej pomiędzy spółką (...) i powódką wobec inspektora nadzoru nie jest skuteczne (nie jest on osobą upoważnioną do reprezentowania pozwanej), to jednak należy uznać, że informacja o zawarciu umowy i jej postanowieniach dotarła do pozwanej w taki sposób, że zapoznała się z jej treścią. Ponieważ – jak zostało wskazane – pozwana nie zgłosiła sprzeciwu ani żadnych zastrzeżeń, zgodnie z art.647⁽¹⁾§ 2 k.c. uważa się, że wyraziła zgodę na zawarcie tej umowy, a zatem ponosi solidarną z generalnym wykonawcą odpowiedzialność za wynikające z niej zobowiązania (art.647⁽¹⁾§ 5 k.c.). Nie oznacza to jednak, że wyrażona w ten sposób zgoda ma charakter in blanco w tym znaczeniu, że obejmuje z góry wszelkie dalsze czynności dziające pomiędzy generalnym wykonawcą i podwykonawcą. Taka interpretacja art.647⁽¹⁾§ 2 k.c. stałaby w sprzeczności z gwarancyjną funkcją tego przepisu. Skoro inwestor odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania zaciągnięte przez generalnego wykonawcę wobec podwykonawców, nie może zostać pozbawiony wpływu na także na zakres powierzonych im robót, a niezależnie od tego, z uwagi na przyjęte zobowiązanie w zakresie zapłaty, ma prawo kontrolować jakość wykonywanych prac. Konkludując – każda zmiana umowy o roboty budowlane zawartej pomiędzy generalnym podwykonawcą a podwykonawcą, na którego inwestor wyraził już zgodę, prowadząca do zwiększenia zakresu odpowiedzialności generalnego wykonawcy wobec podwykonawcy, wymaga odrębnej zgody inwestora, o jakiej mowa w art.647⁽¹⁾§ 2 k.c. O ile zatem odpowiedzialność pozwanej w zakresie wynikającym z umowy z dnia 14 kwietnia 2011r. ((...)) Nr (...) nie budzi wątpliwości, to nie ma podstaw do uznania, że odpowiedzialność ta obejmuje także zobowiązania wynikające z aneksów do tej umowy zawartych w dniach 6 września 2011r. i 18 stycznia 2012r. Powódka nie wykazała bowiem, że aneksy te zostały pozwanej przedstawione jak tego wymaga art.647⁽¹⁾§ 2 k.c. zdanie drugie lub by pozwana powzięła choćby wiadomość o ich istnieniu.

Odrębnym zagadnieniem pozostaje ocena doniosłości prawnej oświadczenia pozwanej zawartego w projekcie porozumienia, które ostatecznie nie doszło do skutku z uwagi na brak zgody pozwanej. Jak ustalono, intencją pozwanej było zapewnienie sobie możliwości realizacji ewentualnych roszczeń z tytułu gwarancji, co było istotne wobec ogłoszenia upadłości spółki będącej generalnym wykonawcą. W projekcie porozumienia (§ 2 pkt 2) wskazano wprawdzie, że wpłata przez inwestora na rzecz podwykonawcy kwoty wskazanej w ust.1 tego paragrafu (to jest 134.244,29zł) zaspokoi w całości roszczenia podwykonawcy w stosunku do inwestora, wynikające z wykonania przez podwykonawcę prac w ramach opisanej na wstępie inwestycji. Oświadczenie to nie może być jednak traktowane jako skuteczne uznanie długu w odniesieniu do całej wskazanej w nim kwoty. Z uwagi na zasadę kauzalności czynności prawnych, odnoszącą się także do oświadczeń woli złożonych w celu wywołania określonych skutków prawnych (z takim mamy do czynienia w niniejszej sprawie), każda czynność, a zatem i każde oświadczenie, winno mieć u swych podstaw prawną przyczynę przysporzenia (causa). W omawianym wypadku o przyczynie takiej można mówić jedynie w odniesieniu do kwoty stanowiącej kaucję należytego wykonania umowy z 14 kwietnia 2011r., zawartej pomiędzy

powódką i spółką (...) i zaakceptowanej przez pozwaną. Obowiązek zapłaty takiej kaucji (łącznie 128.981,86zł) przewidziano bowiem w § 15 ust.1 tej umowy. Jedynie w tym zakresie, zgodnie z art.647¹ § 5 k.c., pozwana ponosiła odpowiedzialność za zobowiązania generalnego wykonawcy wobec powódki jako podwykonawcy. Prawnej przyczyny przysporzenia brak natomiast co do należności z tytułu wynagrodzenia za wykonanie prac przewidzianych aneksem nr (...) skoro – jak o tym już była mowa – strony tego aneksu nie dopełniły wobec pozwanej obowiązków wynikających z art.647¹ § 2 k.c. Trzeba mieć bowiem na uwadze, że uznanie długu nie kreuje odrębnego stosunku zobowiązaniowego, nie prowadzi do nawiązania, zmiany lub wygaśnięcia stosunku zobowiązaniowego. Ani uznanie niewłaściwe ani uznanie właściwe nie stanowi samoistnego tytułu prawnego zobowiązania. Uznanie nigdy nie może być abstrakcyjne, oderwane od podłoża gospodarczego. Sam fakt uznania nie stanowi samoistnego zobowiązania o tyle, że gdy się okaże, iż zobowiązanie "uznane" w rzeczywistości nie istnieje, dłużnik nie może być zmuszony do świadczenia. Uznanie nie stoi więc na przeszkodzie wykazaniu, że zobowiązanie w ogóle nawet nie istniało i w związku z tym nie uniemożliwia zwalczania zasadności dochodzonego powództwem "uznanego" roszczenia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21 listopada 2013r., I ACa 783/13).

Niezależnie od tego trzeba stwierdzić, że choć powódka nie zaakceptowała proponowanego porozumienia, pozwana uiściła na jej rzecz kwotę 133.486,24zł. Nawet jeśli potraktować to zdarzenie jako przejaw uznania powództwa, odnosi ono skutek tylko do wysokości dokonanej wpłaty i nie rodzi dalej idącej odpowiedzialności pozwanej, tym bardziej, że powódka nie sprecyzowała w wystarczający sposób na poczet której należności (z tytułu wynagrodzenia czy z tytułu kaucji) zarachowała otrzymaną kwotę.

Z podanych wyżej przyczyn Sąd Apelacyjny uznając zasadność podniesionych w apelacji zarzutów zmienił zaskarżony wyrok po myśli art.386 § 1 k.p.c. w ten sposób, że powództwo oddalił i na mocy art.98 k.p.c. i § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013r., poz.490) zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 2.400zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego zapadło po myśli art.98 k.p.c. Na zasądzoną kwotę 599zł składa się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej w wysokości wynikającej z § 6 pkt 3 w związku z § 12 ust.1 pkt 2 powołanego wyżej rozporządzenia (450zł) oraz opłata od apelacji wynosząca 149zł.